

รายงานผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนในการเชื่อมโยงกับ
หน่วยงานภาคีพัฒนา เรื่อง การขับเคลื่อนงานจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับ
หน่วยงาน สำนักงานกองทุนสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศที่ถูกทำลายลงเรื่อย ๆ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประเทศต้องเผชิญกับความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมในด้านอื่นตามมาด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพและประชากรสัตว์ป่าที่ลดลง ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) รายงานว่าพื้นที่ที่ปกคลุมไปด้วยป่ามีประมาณร้อยละ ๓๑.๖๒ ของพื้นที่ทั้งหมดในประเทศไทย ซึ่งรัฐบาลก็มีแผนในการรักษาและเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้เพิ่มขึ้น เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙) ที่มีการระบุเป้าหมายในการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้เพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศ มุ่งรักษาและฟื้นฟูพื้นที่ป่าและเขตอนุรักษ์ ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกต้นไม้และปลูกป่าโดยชุมชนและเพื่อชุมชนเพิ่มขึ้น กองทุนสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้มีการสนับสนุนเงินอุดหนุนแก่หน่วยงาน องค์กรชุมชนต่าง ๆ เพื่อร่วมกันดำเนินโครงการด้านการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมภายใต้ มาตรา ๒๓ (๔) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ และได้มีประกาศให้ “สภาองค์กรชุมชน” เป็นหนึ่งในกลุ่มเป้าหมายหรือองค์กรผู้มีสิทธิ์ยื่นข้อเสนอขอรับการ สนับสนุนงบประมาณจากกองทุนฯ ตามกรอบทิศทางการสนับสนุนเงินกองทุนสิ่งแวดล้อมตามมาตรา ๒๓ (๔) ดังกล่าว

ที่ผ่านมา สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สภาองค์กรชุมชน และสำนักงาน กองทุนสิ่งแวดล้อม ได้มีการประชุมหารือกันถึงแนวทางการขับเคลื่อนงานจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม เนื่องจากสภาองค์กรชุมชนตำบลที่ดำเนินกิจกรรมตามภารกิจในพื้นที่มีรูปธรรมการ เคลื่อนงานที่เกี่ยวข้องการจัดการทรัพยากรหลายด้าน เช่น การจัดการสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ ป่า การ ปกป้องทรัพยากรชายฝั่ง ฯลฯ ทั้งที่มีขอบเขตการเคลื่อนงานระดับตำบลและเครือข่ายตำบลมีลักษณะ เป็นภูมินิเวศหรือลุ่มน้ำต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางและแนวนโยบายของกองทุนสิ่งแวดล้อม แต่ด้าน การเข้าถึงงบประมาณกองทุนสิ่งแวดล้อมของสภาองค์กรชุมชนตำบลยังมีน้อย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับขีด ความสามารถของผู้นำสภาองค์กรชุมชนตำบลด้านการจัดทำข้อเสนอโครงการมีในระดับน้อยและความ

ขับเคลื่อนของขั้นตอนการเสนอโครงการของกองทุนฯ ด้วย สำนักประสานเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนโดยผู้แทนคณะกรรมการดำเนินการฯ สภาองค์กรชุมชนและผู้แทนภาคประชาสังคม จึงได้ประสานงานปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่กองทุนเพื่อหาแนวทางให้สภาองค์กรชุมชนตำบลหรือองค์กรชุมชนต่าง ๆ สามารถเข้าถึงงบประมาณของกองทุนสิ่งแวดล้อมได้ง่ายขึ้น โดยมีแผนที่จะจัดประชุมเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนงานจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกันระหว่างกองทุนสิ่งแวดล้อมและผู้นำสภาองค์กรชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจแนวทางการจัดทำโครงการ การพัฒนาข้อเสนอโครงการด้านการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม กรอบทิศทางการสนับสนุนเงินกองทุนสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมภายใต้กระบวนการความร่วมมือของทุกภาคส่วน รวมทั้งการดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยสรุปสาระสำคัญในการดำเนินงาน รวมไปถึงบทเรียนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ดังต่อไปนี้

● ผลการดำเนินงาน / แผนความร่วมมือกับหน่วยงาน

จากการประชุมหรือการขับเคลื่อนงานจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีผู้เข้าร่วม คือ สำนักงานกองทุนสิ่งแวดล้อม ผู้แทนสภาองค์กรชุมชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรชุมชน) และผู้แทนภาคประชาสังคม เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕ ณ โรงแรมมารวยการ์เด้นท์ ได้หารือถึงแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน ดังนี้

๑) งานที่สภาฯ ดำเนินการตามภารกิจ และงานรูปธรรม อาทิ การจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการดิน น้ำ ป่า ชายฝั่ง ทั้งในพื้นที่ และ เครือข่ายสภาองค์กรชุมชน สอดคล้องกับทิศทาง นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมที่ต้องการทำงานใหญ่และเชื่อมโยงลงไปถึงพื้นที่ จากการประเมินการขับเคลื่อนงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลพบว่า มีสภาองค์กรชุมชนตำบลจำนวนประมาณกว่า ๕๐๐ แห่ง ที่มีงานด้านการปกป้อง อนุรักษ์ และจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

๒) สภาองค์กรชุมชนมีภารกิจมากที่ต้องดำเนินการตามกฎหมาย แต่ยังมีขาดช่องทางการขอรับงบประมาณโดยตรงจากแหล่งทุนต่าง ๆ ในการขอรับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อม สภาองค์กรชุมชนตำบลต้องทำข้อเสนอโครงการและให้ผู้อำนวยการ พอช. มีหนังสือรับรอง ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นขั้นตอน ดังนั้นการปรึกษาหารืออาจมีข้อเสนอเพื่อมีการจัดทำเป็นโครงการนำร่อง หรือโครงการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายโดยสภาองค์กรชุมชนและภาคประชาสังคม ซึ่งตามระเบียบของกองทุนฯ หากเป็นโครงการที่มีงบประมาณไม่เกิน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท คณะกรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อมสามารถอนุมัติได้เลย แต่โครงการมีขนาดใหญ่เกินกว่า ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ต้องเสนอผ่านคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติพิจารณาขอความเห็นชอบโครงการ

๓) โครงการฯ ที่เสนอโดยสภาองค์กรชุมชนตำบล สามารถเสนอได้ทั้งการขับเคลื่อนเป็นภาพรวมเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย เช่น โครงการของเครือข่ายสภาองค์กรชุมชนภูมิภาค เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนเขตลุ่มน้ำ และการเสนอโครงการจากพื้นที่สภาองค์กรชุมชนตำบล ซึ่งจะก่อให้เกิดผลสะท้อนและสร้างการมีส่วนร่วมของคณาจารย์จากทุกภูมิภาค

๔) ในกรณีที่สภาองค์กรชุมชน หรือขบวนการองค์กรชุมชน เช่น กรณีอำเภอ ก ไก่ หากมีการขึ้นทะเบียนเป็นมูลนิธิหรือสมาคม ที่เป็นนิติบุคคล สามารถขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนสิ่งแวดล้อมได้โดยตรง

๕) ในระยะต่อไปสำนักงานกองทุนสิ่งแวดล้อมจะศึกษา หาวิธีการที่จะส่งผ่านงบประมาณกองทุนฯไปที่สภาองค์กรชุมชนโดยตรง

๖) ให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ระหว่าง พอช. สภาองค์กรชุมชน และสำนักงานกองทุนสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันถึงแนวทางการประสานความร่วมมือ, การพัฒนาโครงการด้านสิ่งแวดล้อมทั้งจากพื้นที่ ภูมินิเวศและโครงการขับเคลื่อนเชิงนโยบาย/โครงการขยายเครือข่าย, การตั้งคณะทำงานร่วมเพื่อก่อรูปและพัฒนาโครงการฯ กำหนดแนวทาง ขั้นตอนการเสนอและปฏิบัติตามโครงการ และ การจัดการอบรมการให้ความรู้ในการเขียนโครงการจากกลุ่มที่ได้รับทุนด้านสิ่งแวดล้อมในการพัฒนาโครงการและการพัฒนาเชิงกลไก เสริมศักยภาพ เพื่อให้โครงการเกิดประสิทธิผล รวมไปถึงการติดตามสรุปผลการดำเนินโครงการฯ

เวทีปรึกษาหารือถึงแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน ระหว่างเจ้าหน้าที่กองทุนสิ่งแวดล้อม กับผู้แทนสภาองค์กรชุมชน และผู้แทนภาคประชาสังคม วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๕ ณ โรงแรมมารวยการ์เด็นท์ บางเขน กทม.

- บทเรียนที่ได้จากการประสานความร่วมมือ (ข้อเสนอ/ปัญหาอุปสรรค/แนวทางการแก้ไข)

การประสานความร่วมมือระหว่างสำนักงานกองทุนสิ่งแวดล้อม ผู้แทนสภาองค์กรชุมชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) และผู้แทนภาคประชาสังคม มีเป้าหมายและทิศทางร่วมในทางยุทธศาสตร์ประเด็น คือ ๑. ยึดพื้นที่ที่มีการขับเคลื่อนการทำงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๒. กลไกการพัฒนาโครงการทั้งส่วนกลางและพื้นที่ ๓. ในระดับภาคการพิจารณากันกรองใช้กลไกคณะอนุกรรมการประสานงานสภาองค์กรชุมชนภาค โดยให้นำเสนอคณะประสานขบวนการชุมชนระดับภาคครบถ้วนให้เห็นด้วย ๔. เน้นพื้นที่ที่มีความพร้อมจะมีการดำเนินการ ๕. ตั้งคณะทำงานเพื่อมาร่วมกันกลั่นกรองโครงการฯ เพื่อ ๑) กำหนดทิศทาง กรอบโครงการขับเคลื่อนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๒) กำหนดแนวทาง ขั้นตอนการเสนอโครงการและการ

ปฏิบัติตามโครงการ ๓) พัฒนากลั่นกรองโครงการที่เสนอขึ้นมาจากพื้นที่ ๔) ติดตาม สรุปผลการดำเนินงานโครงการ รวมถึงถอดบทเรียนการทำงานเพื่อขยายผลการดำเนินงาน

จากการศึกษาแนวทางการเสนอโครงการฯ และกรอบในการสนับสนุน พบว่า การทำโครงการฯ มีขั้นตอนซับซ้อนและมีรายละเอียดมาก อาจจะมีการหารือร่วมกับกองทุนสิ่งแวดล้อมถึงวิธีการที่จะสามารถลดขั้นตอนในการจัดทำโครงการลง รวมทั้งการปรับแนวทางการจัดการและการทำงานที่เป็นเชิงวิชาการควบคู่ไปกับเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อให้สภาองค์กรชุมชนสามารถเข้าถึงได้ และเพื่อให้เกิดการสนับสนุนการดำเนินโครงการด้านการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ที่มีความสอดคล้องตามกรอบทิศทางการสนับสนุนเงินกองทุนสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา ๒๓ (๔) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่นำไปสู่การดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมในพื้นที่โดยสภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นกลไกสร้างหุ้นส่วนในการพัฒนา

- **สิ่งที่คาดว่าจะได้รับ / แนวทางการทำงานร่วมกันในอนาคต**

เกิดแผนปฏิบัติการในการทำงานประสานความร่วมมือระหว่างสำนักงานกองทุนสิ่งแวดล้อม ผู้แทนสภาองค์กรชุมชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนและผู้แทนภาคประชาสังคม โดยให้พื้นที่สภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นพื้นที่ปฏิบัติการร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การฟื้นฟูป่าชุมชน การเพิ่มพื้นที่สีเขียว รวมไปถึงการสนับสนุนให้สภาองค์กรชุมชนตำบลสามารถจัดทำข้อเสนอโครงการด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาและอนุรักษ์เชิงพื้นที่ได้

เกิดโครงการ/กิจกรรม ที่ได้รับการอุดหนุนงบประมาณ เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมในระยะสั้นและระยะยาว โดยผลักดันให้สภาองค์กรชุมชนตำบลสามารถเข้าถึงแหล่งทุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้มากขึ้น ส่งเสริมและพัฒนาชุมชนเชิงนิเวศโดยรอบพื้นที่ป่า การส่งเสริมการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยผสมผสานการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสม รวมทั้งการส่งเสริมการรณรงค์และการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ชุมชน

นอกจากนี้ยังนำไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรให้มีความอุดมสมบูรณ์ เพิ่มความหลากหลายในพื้นที่ป่า ไม่ว่าจะเป็นพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ต่าง ๆ สอดคล้องกับภารกิจที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๒๑ ของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๑ อันจะส่งผลถึงการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในประเทศ เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งในภาคอุตสาหกรรมที่จะขับเคลื่อนการเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืน

ENVIRONMENT FUND
กองบริหารกองทุนสิ่งแวดล้อม

